

עטרת שרוב

עלון שבועי שיע"י מוסדות קאמרא בארה"ק – בנושאים כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
רח' ארזי הבירה 48 ירושלים

פרשת במדבר

בס"ד, עש"ק פרשת במדבר
כ"ו אייר תשפ"ב – שנה י"ג גליון תר"א

זמני הדלקת הנרות ומוצ"ש

ירושלים	7:01	8:19	8:55
בני ברק	7:16	8:22	8:52
ניו יורק	7:58	9:17	9:29
מונטריאל	8:13	9:32	9:44

מפריסם החודש. מולד סיון: יום שני שנת 5784, 2 חלקים

נא לשמור על קדושת הגליון

עטרת ראשנו

דברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

וַיְדַבֵּר הוֹיִ"ה אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי בְּאַהֲל מוֹעֵד בְּאַהֲל לַחֲדָשׁ הַשְּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְאָמֹר (א א).

ילוה אישי אלי, וכן כמ"ש (במדבר יח ב) 'ילוו עליך', היינו שהלויים הם המחברים ומייחדים את בני ישראל בחינת ז"א, לאהל מועד בחינת מלכות, ע"י שימשיכו את הכ"ב אותיות התורה מבינה לז"א, שע"ז נבנה קומת ז"א, ואח"כ מז"א למלכות.

כל העולמות נבראו על ידי כ"ב אותון

כמבואר בארוכה ממרן הארז"ל בעץ חיים שער מנת"א (ש"ה פ"ג). וז"ל: כל העולמות נבראו ע"י כ"ב אותון שבמלכות, וגם יש בה ה' אותיות מנצפ"ך, שהם ה"ג היוצאין מז"א אליה, ועי"ז נגמר פרצוף רחל. וה"ג הם וכנגדם יש ה' מוצאות הפה והם גרון וחיך וכו', וז"ש בתיקונים דף ד' ע"ב כי ה' מוצאות הפה נקרא פתוחי חותם דאמא עלאה, והענין כי ה' נקודות יש פתוחי חותם הם נגד ה' מוצאות הפה שהם פתוחים, ונפתחים ע"י אימא עלאה הנקרא חותם שהוא יסוד שבה הנקרא חותם כנודע כי שם נחתמים ונצטיירין כל הציורין, ומכח ה"ג שבחותם דילה נפתחו אלו ה' מוצאות הפה הנקרא פתוחי חותם, נמצא כי שורש ה' מוצאות נעשה מה"ג דמנצפ"ך, ואז יצאו מה' מוצאות כל הכ"ב אותיות בסוד אחע"ה כו' הנחלקים לה' חלקים, גם בזה יתורצו ב' המאמרים מחולקים בתיקונים אחד אומר שאותיות יצאו מבינה מחותם שלה בסוד פתוחי חותם, והב' אומר שיצאו מפומא דז"א, וב' צדקו. כי היסוד דאמא הוא בפומא דז"א ומשם יצאו האותיות אל המלכות עי"ש.

בעסק התורה יהיה היחוד השלם והשראת השכינה

ולכן על ידי שימשיכו את הכ"ב אותיות התורה שהוא ע"י עסק התורה, יהיה היחוד השלם והשראת השכינה בשלימותה על בני ישראל, ואז נעשה עת רצון למעלה באין סוף ב"ה.

רעוא דרעוין תש"ע לפ"ק

כל הניצו"ק שבמצרים כמבואר בארוכה בכתבי מרן הארז"ל בענין חג הפסח. וגם תיקנו מה שהיו צריכים לתקן 'במדבר', וגם אחרי שקיבלו את התורה בסיני, וגם אחרי שכבר בנו את 'אהל מועד'.

'לאמר' להשרות השכינה בעבודת הקרבנות

אמר הקב"ה למשה 'לאמר' היינו שיש עוד לומר ולעשות כדי שישרה עליכם השכינה, כי עוד לא נשלם כל תיקון השכינה, שצריכים עוד לעבודת הקרבנות הנעשה ע"י הכהנים והלויים, וכמו שאמרו חז"ל (יבמות ג.) שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים.

'לאמר' אמירת פרשת הקרבנות

והטעם שכתוב 'לאמר' ולא לעשות, כי הרי אמרו חז"ל (דב"ר ב ו) שכל לאמר הוא לדורות, לרמוז שאפילו בזמן שאין בית המקדש קיים ואינם יכולים לעבוד עבודת הקרבנות מכל מקום על ידי 'לאמר' אמירת פרשת הקרבנות ג"כ נעשה היחוד העליון, כמו שאמרו חז"ל (מנחות קי.) כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה.

תיקון עבודת הקרבנות

ולכן מובן למה כתוב 'לאמר' רק בסוף הפסוק ולא אחרי תבת 'משה', לרמוז שצריך עוד תיקון עבודת הקרבנות.

מנין הלויים מרמוז לכ"ב אותיות התורה

ולזה צויה הקב"ה למנות את הלויים לבד ולא יחד עם מנין בני ישראל, כי מנין ישראל הוא ששים רבוא בחינת ו' משם הו"ה בחינת ז"א, ומנין הלויים הוא שנים ועשרים אלף, שמרמוז לכ"ב אותיות התורה, כי הרי כתוב 'כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו' (מלאכי ב ו).

הלויים מחברים ומייחדים את בני ישראל לאהל מועד והביאור בזה דהנה 'אהל מועד' הוא בחינת מלכות, ולוה הלויים שהוא מלשון חיבור ודביקות כמ"ש (בראשית כט לד) 'הפעם

לא כתיב 'לאמר' אלא בסוף הפסוק

נמסר במסורה חסר 'לאמר' אחרי תבת משה כמו דכתיב בכל מקום וידבר הו"ה אל משה לאמר, וכאן לא כתיב לאמר אלא בסוף הפסוק, צריך להבין הטעם בזה. וגם להבין למה נפקדו הלויים לבד ולא בתוך בני ישראל.

'לאמר' מרמוז לזמני עת רצון

ונקדים מה שתירץ א"ז הנה"ק רבי אליעזר צבי מקאמרא זיע"א בספה"ק בן ביתי (ח"א דף כ ע"א) וז"ל: אלא ידוע הוא מה שאמרו חז"ל (דב"ר ב ו) בכל מקום דכתיב 'לאמר' פרושו לדורות, וכאן לא יוכל לכתוב תיכף אחר תיבת 'משה' לאמר, כי רוצה לחשוב תחלה שורש של הנהגת ישראל שצריכין לנהוג בעבודתם, שיתעוררו עת רצון א"ם ב"ה באלו זמנים, והו' זידבר ה' אל משה במדבר סיני הוא תורה שבכתב, כשלומדמים בה לשמה, אז מתעורר עת רצון, וכן באהל מועד הוא תורה שבעל פה, כדאמרו חז"ל (ויק"ר כב א) אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש שהוא תורה שבעל פה, הכל קיבל משה במעמד הר סיני, באחד לחדש השני הוא ב' ימים של ראש השנה, באחד לחדש יום ראשון, השני יום ב' דר"ה, ושניהם הם יומא אריכתא, בשנה השנית הוא יום הקודש שהוא נחשב לשנה השנית הבא, לצאתם מארץ מצרים הוא סוכת, לאמר לדורות כל אלו זמנים שנמצא בהם עת רצון א"ם ב"ה. עכ"ל.

'לאמר' מרמוז להשראת השכינה

והנראה לי להוסיף על דבריו הקדושים, ולפרש מתי הו' עת רצון למעלה, דהנה פירש רש"י וז"ל: מתוך חיבתן לפניו מונה אותם כל שעה, כשיצאו ממצרים מנאן, וכשנפלו בעגל מנאן לידע מנין הנותרים, כשבא להשרות שכינתו עליהן מנאן. רואים שמדבר כאן התורה היאך יהיה השראת השכינה על בני ישראל.

כאן מיידי אחרי תיקון במצרים ועד בניית אהל מועד

וזוהו שאומר כאן התורה שאחרי שתיקנו והעלו

עטרת פז

אמרות טהרות מרבתינו זי"ע

וַיְדַבֵּר הוֹי"ה אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי בְּאֶהָל מוֹעֵד בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנַי בְּשָׁנָה
הַשְּׁנִיית לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְאֶמֶר (כ"ח).

וידבר/ חסר/ לאמר. כי כל ענין 'לאמר' שבתורה, שיתמשך זה הענין עד למטה בעולם הזה, בצירוף זה שעלה ברצונו, כי בכל עת ורגע יוצא מפי הקב"ה אותיות להנהגת העולמות, ויכולין להשתנות כל זמן שלא ירדו לעולם הזה, מצרה צרה, מנגע ענג, מרעש עשר, וכל כיוצא בזה בכל התורה, וכשאמר 'לאמר' ירד הצירוף עד לעולם הזה בהכרח מבלי להשתנות. וכאן כל אלו המדרגות קדושות, לא היה אפשרות להם להתגלות אלא ביציאת מצרים, וזהו 'לצאתם מארץ מצרים' אזי נתגלו כל אלו הבחינות בעלמא דאתגליא, וזה 'לאמר'.

'היכל הברכה' דף א. מרבתינו יצחק אייזיק מקאמרנא

שָׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עֵדֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּחְתָּם
לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת כָּל זָכָר לְגִלְגֻלְתָּם (כ"ח)

אפשר לפרש, שזה ידוע שבתחילה צריכים לתקן את השכינה כדי שלא יהיה שכינתא בגלותא, וממילא יהיה לנו ג"כ גאולה, כמו שאיתא ממין הבעש"ט הקדוש (בעש"ט עה"ת פרשת נח אות קנב), שכל תפילת האדם יהיה לתועלת השכינה שהיא בגלות, וכל מה שנחסר לאדם הכל הוא בשביל החסרון שבשכינה, וצריך האדם להתפלל למלאות חסרונה למעלה, ובתקונה למעלה מומילא לא יהיה שום חסרון למטה לבני אדם.

וזה שאנחנו אומרים בתפילת מוסף ליום ראש חודש, 'תחלה וראש לפדיון נפשנו' היינו שבתחילה צריכים לכוון לתקן את בחינת 'ראש' שהוא המלכות, ואחר כך ממילא יהיה לו 'לפדיון נפשנו' גאולה פרמית.

וזהו ג"כ כוונת התורה שאו את ראש כל עדת בני ישראל, היינו שמתחילה הוא צריך לתקן את השכינה הנקראת ראש, וממילא יהיה ג"כ גאולה למשפחתם לבית אבתם שלא יחסר לו כל טוב.

'מעשה שלום' ח"ב דף ג מרבתינו שלום מקאמרנא

וַנִּתְּנוּ עֲלֵינוּ כְּסוּי עוֹר תַּחַשׁ וּפְרָשׁוּ בָּגְדֵי
כְּלִי לְתַבְלֵת מִלְמַעְלָה וְשָׂמוּ בְּיָדֵינוּ (ד).

משונה כסוי הארון מכל הכסוים, שכולם תכלת מלמטה ותחש מלמעלה. ובארון, תחש מלמטה ותכלת מלמעלה. כי 'תכלת' מכסה שלא יתסכל קליפות נגה בעינא בישא, וכן שלא ישלזט שום רע מקליפות הרעות. ולזה בכל הכלים 'תכלת' מלמטה ועור 'תחש' דנגה מלמעלה, והתכלת מכסה שלא יזון התחש עינו הרעה מן הקדושה שלא יתן עינא בישא, וכל זה בשאר הכלים.

אבל בארון שבוכות התורה 'תורה לשמה' מספר טו"ב פעמים 'נגה', חוזר ונעשה נגה לבוש קדוש גוף קדוש מלאך טוב וקדוש, 'שבה כבשרו' (שמות ד ז) דחשמול ממש, וכבר אין בו שום רע ועינו עין טובה, הפך הנג'ע את עינו' (ויקרא יג מה) לטוב ממש, למה יכסה ממנו הקדושה בתכלת, אדרבה הוא נדבר בארון שהוא תבה וחשמל, וחוזר להיות חשמל, ועליו צריכין ליתן תכלת שלא יזון הרע את עינו מן קדושת תחש, שהרי הוא חוזר לגמרי אל הקדושה, והטוב קדוש הוא לאלהיו.

והפסוק בעצמו בא לתרין, שלא יוקשה לך על שהתחש דבוק לארון הקודש. ולזה אמר ופרשו בגד כלייל דהאי תחש, על ידי לימוד תורה לשמה חוזר ונעשה בגד כלייל, 'כליל לד' אלהיך' (דברים יז יז), 'עולה כלייל' (ש"א ז ט) כתר כליל הוא תרגום של כתר, ועיר הנדחת ששם כתוב הפסוק כליל לה' אלךך גיהנם אינה חוזרת לכמות שהיתה, אבל נעשית גגות ופרדסים, גבולי גן עדן, 'לא תבנה עוד' על ידי מעשה הרשעים כמות שהיתה, אבל נעשית 'כליל לה' אלהיך'.

וזה ופרשו בגד כלייל שהתחש הוא בגד כליל חלוקא דרבנן, שחוזר לקדושה ממש בסוד כתר וכליל והבן, בסוד 'אשת חיל עמרת בעלה' (משלי יב ד) דבוק עם אשת חיל. ובוה מעו בני אהרן שלא היה הזמן ולא שיתפו למשה חשמל עליו, והבן סוד ה' ליראיו (תהלים כה יד). ומחמת שהתחש נעשה בגד כלייל, לזה תכלת מלמעלה עליו שלא יזונו הקליפות עינו ממנו.

'היכל הברכה' דף יז מרבתינו יצחק אייזיק מקאמרנא

עטרת חכמים

עיונים וביאורים מרבתינו זי"ע

וַיְחִי בְּנֵי רֵאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם
בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת לְגִלְגֻלְתָּם כָּל זָכָר מִבְּנֵי עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמִעֲלָהּ כָּל יֵצֵא
צָבָא (כ"ח)

שמות דראובן גר שמעון מנשה מלא וא", וכולן כל שאר שמות השבטים חסרין. ומעשה היה בימי איש אלהים הגאון אלהי מורינו ורבינו דוב ממעוררש שנתקרב אליו איש אחד עשיר מופלג, וירד מנכסיו ונעשה עני, ושאל לו הסבה, והשיב, עד כאן עמדת בצפון, וכשקרבת עצמך להפיק חכמה נכנסת לדרום ונתרחקת מצפון וירדת מנכסך (עי' ב"ב כה:).

ובאמת הקדוש רבינו, מרוב ענוה שלו השיג כך, כי באמת כשמקרבין עצמו לצדיק, צריכין להיות בביטול והכנעה אין ממש ובאהבה גדולה, ושם במדת אין לית שמאלא בההוא עתיקא כולא ימינא, והצפון והדרום כלולין יחד עד אחד, כי שם האחדות הגמור יכולין להמשיך עושר וחכמה מאחדות הפשוט, וזה העשיר לא נתבטל במדת אין לפני רבינו הקדוש, ולכך ירד מנכסיו, ורבינו מרוב ענוה שלו כידוע גדול ענוה שלו, לא אמר לו זה אלא ברמו.

וזה הסבה עצמו היה לראובן גר מנשה, כי שרשם מצנור השמאלי (לקי"ת מסות) של מלכין קדמאין דמיתו, מחמת גאווה אני אמלך, ולא היה אצלם ביטול ואין ממש ונתגאו בעשרם, ואם היו נכנסו לארץ דאורא דארץ ישראל מחכים (ב"ב פתח:). היו יורדין מנכסיהם כי לא היו להם ביטול ואין, מחמת שרשם צינור השמאלי.

וזהו שמות שרשם של ראובן גר מנשה מלא וא", כי לא היו ביכלתם ליכנס לאין עליון, דתמן לית ואו. ושמעון מרוב הגבורה לא היו לו ביטול ואין, ולכך לא נטל חלק בארץ אלא בתוך בני יהודה (הושע יט א), והיו אעפ"כ עניים ומלמדים וסופרים חכמים, עמדו בדרום והיו עניים כמעשה דרבינו הקדוש הנ"ל.

כי עיקר שלימות אדם, הוא ביטול והכנעה אין ממש, לעמוד בנסיון לסבול חרופין ובזיונות וחלישות דעת הרבה, כולי האי ואולי שינצל מקליפות נגה, ויאיר עליו אור זיו השכינה על ידי אין ממש עפרא דארעא, ויסבול וישתוק ויקבל באהבה כל היסורין והירידות, ואז ירידה הוא עליה ממש, ויאיר עליו אור וחיות אלהות ממש מעין עולם הבא.

ובעת התפלה. עיקר הוא הביטול והאין בטל ומבוטל, אז אפילו מחשבה זרה לא יעבור עליו, והכל בלב שמח מלא אור מופשט מכל הגשמיות, איהו וחיוהו חד. וכל זה יזכה על ידי הכנעה אמיתות אין ממש, לב מהור מהשתררות להיות רב ורבי ורבן, אעפ"כ 'ויגבה לבו בדרכי השם' (דברי הימים יז יז) צריכין הרחבות הדעת ולב שמת. והמניד והזור למן הבית יספך החזיקו עצמיכם לגדולים (ש"ה מס' שבעות נר מצוה ה').

ואי אפשר לבאר כל זה, אלא השם יתברך 'לא ימנע טוב להולכים בתמים' (תהלים פד יב). כי באמת הגאווה הוא עבודה זרה ממש, ולפעמים על ידי רוב חכמה שאדם משיג, או לפעמים על ידי הרבה סגופים יכול להיות שיתגאה, אזי הקב"ה ממליץ עליו כי חכמתו גורמת לו, ועכ"פ ראוי שייטבו לו עבור חכמתו. והפסוק (דברים לב ז) מתרעם 'עם נבל' מסריח על ידי גאווה כנבלה, כמעשה דאליהו הידוע (הובא בקב הישר פ"ו בשם ספר נבעת המורה), 'ולא חכם' שאין בהם חכמה, א"כ מאין יבוא להם טובה, ואלו לא היה בהם חכמה והיו עניים ושפלי רוח, היה הטובה ראויה להם.

וכן אם על ידי סגופים מעורר דינים על ישראל, עליו הכתוב אומר 'נשבע להרע ולא ימר' (תהלים מו ט), וכל מלת ימיר בכל קריא מלא יוד, ובכאן 'ימר' בלא יוד מלשון מרירות, שלפעמים על ידי להרע נעשה מר כלענה, ואינו יכול לסבול את העולם, כי בדעתו סובר שהם כלם חלילה רשעים בעלי תאות והוא צדיק אחד, ועל ידי זה נעשה ממרא מלשון 'פיהו מריתי' (איכה א יח), מחפש אחר מומי בני אדם, ועל זה שבה דוד 'נשבע להרע ולא ימר'.

'היכל הברכה' דף יז מרבתינו יצחק אייזיק מקאמרנא

עטרת הספרים

מכון 'אור פני יצחק' קאמרנא בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ספר 'זקן ביתו' פירוש על מסכת אבות

ישמחו החסידים ויגילו הלומדים בהגלות נגלות ספרא קדישא הדין 'זקן ביתו' פירוש על מסכת אבות, מרבינו הגאון הקדוש כ"ק אדונינו מורינו ורבינו שר בית הזהר מרן רבי אליעזר צבי מקאמרנא זלה"ה. אשר בו מתבארים דברי חסידות ומוסר ותיקון המידות מתוקים לחיך בדרכו הקדוש של רבינו השוים לכל נפש, ובלול בהם עיקרים גדולים ויסודות בתורת החסידות.

~ תוכן הפירוש ~

הפירוש 'זקן ביתו' מבאר כל משנה ומשנה בכמה וכמה אופנים, ובכל אופן ואופן מביא ומבאר ומפרש המשנה באופן חדש ובביאור חדש ומחדש. בראשית האופנים שבכל משנה כתב רבינו פירוש משלו על המשנה, ולפעמים כתב כמה וכמה אופנים משלו, ולאחריה כתב אופנים שמיסדים על ביאור המשנה ממפרשי המשניות ראשונים ואחרונים, כשרבינו מבארם בטוב טעם בתוך דברי המשנה, ומוסיף בהם ביאורים ומרחיב בתוספת הארה, שהם קילורין לעינים בהבנת דברי מפרשי המשנה. ולפעמים מביא רק יסוד אחד מהקדמונים ומבאר ומפרש כל המשנה על פי יסוד זה.

ועוד זאת, שמביא הרבה סיפורי מעשיות אמתיים מגדולי וצדיקי הדור. וכמו שכתב רבינו בעצמו בסוף הקדמתו לספרו 'אור עינים' (חלק א) וזה לשונו: ופירוש זה נקרא זקן ביתו, והשם יתברך יזכינו גם כן להוציא לאור על כל ששה פרקים, כי עתה הם עוד בכתובים. ובפירוש זה נכתב גם כן כמה עניני חסידות ומעשיות אמתיים מכמה צדיקים, כמו ששמעתי מאמאמ"ר זלה"ה, שהוא קיבל כל המעשיות מוקני הרב איש אלקים כשי"ת מו"ה אברהם מרדכי זלה"ה מפינטשוב שהיה משמש שלש מאות צדיקים בעלי רוח הקודש, ושמע וראה מהם כל אלו מעשיות שהבאתי בפירושי 'זקן ביתו' על פרקי אבות הנ"ל. עכ"ל.

~ ואלו הם מעלות המהדורה החדשה ~

~ עריכה חדשה ומנוקדת ~

ספר 'זקן ביתו' לרבינו הקדוש, עבר עריכה מחדשת ויסודית, הכולל: חלוקה לקטעים קצרים, פיסוק מלא, פתיחת ראשי תיבות, הדגשת לשונות הפסוקים, ועוד מעלות כאלו. וכל זה נערך ביגיעה ועמל רב, ובדקדוק אחר דקדוק וניפוץ אחר ניפוץ, כידוע שחלוקת הקטעים או פיסוק שלא בדקדוק שינה את הבנת כל הענין שלא כנכון, ועתה במהדורה שלפנינו באו על מקומם בעזה"י.

הנה קפידא מיוחדת היתה בידינו שלא לשנות מלשון קדשו של רבינו הקדוש, ואפילו שראינו באיזהו מקומן שנשתרבב שינוי לשון, השארנו הדברים כקדמותן כאשר יצאו מתחת יד רבינו הקדוש. ובכמה מקומות שהיה נראה ברור שהם ט"ס, הוספנו התיקון בסוגריים מרובעות, ולשון רבינו השארנו בסוגריים עגולות.

השקעה מיוחדת השקענו בעימוד וסידור הספר, באותיות חדשות מאירות עינים, ובעימוד משובח לב ומרהיב עין.

עוד הוספנו במהדורה זאת ניקוד לדברי רבינו הקדוש, לתועלת רבים מן הלומדים אשר הניקוד הוא להם כקילורין לעינים. ויצויין בזאת, שהניקוד נערך בדקדוק רב, בהגה"ה אחר הגה"ה.

~ מראי מקומות וצינונים ~

במהדורה הזאת באו לראשונה אלפי 'מראי מקומות' חדשים, לכל דברי חז"ל וזוהר וכתבי האריז"ל ושאר ספרי חסידות ועוד, שנזכרו בדברי

של אותה האופן, שהם בעצם ה'כותרות צד' הממצים את כל קטע וקטע כאמור לעיל, באופן שידע המעיין את אשר לפניו. גם יועיל מאוד הוספה זו, לכל מחפש נושא מסויים בדברי רבינו, שיוכל למצוא הנושא המבוקש דרך 'תמצית הנושאים', ומשם יבוא למצוא בניקל את הקטע הדין על אותו הנושא, דרך ה'כותרות צד' המופיעות בתחילת כל קטע וקטע.

~ מפתח ותוכן האופנים ~

בראש הספר רכזנו כל 'תמצית הנושאים' אשר בו באו כל הנושאים המובאים בספר הקדוש הזה. וזאת בכדי להקל על המעינים לידע ולמצוא בכל אופן ואופן באיזה נושא וענין עוסק האופן הזה ובמה מדבר, וכל נושא נתחלק שוב לנושאים פרטיים ולפרטי פרטים. פירוט הנושאים לפרטיו נערכו בדקדוק רב, באופן שכל נושא ונושא יבוא על מקומו הראוי והמדויק. ולא לערבב בין הנושאים, ולהביא מן הדומה לדומה באותו ענין, וכדומה.

~ מפתחות ~

בסוף הספר הוספנו 'מפתחות' מפורטים לשני חלקי הספר, כדלהלן: א', מפתח לפסוקי תנ"ך. ב', מפתח ליספר הזוהר ו'תיקוני זוהר' ו'זוהר חדש'. ג', מפתח לגמרא, מדרש, וכדומה. ד', מפתח לכתבי מרן האריז"ל. ה', מפתח לספרי חסידות. ו', מפתח 'צדיקים'. ז', מפתח 'ספרים'.

~ פירוש הרע"ב מנוקדים ~

לתועלת הלומדים, הוספנו במהדורה זאת, את פירוש הרע"ב על המשניות מנוקדים ובאותיות מאירות עינים, ומוגהים בתכלית הדקדוק. והמה חונים מסביב למשנה מסכת אבות.

~ הקדמת המחבר ~

דרכו של רבינו הקדוש לכתוב הקדמות לספריו הקדושים, והם מלאים מן אל זן ומפיקים נגה ומסודרים ומיושרים בכללים, הן כללים וידיעות ללימוד ספר הזוהר הקדוש וחכמת הקבלה, הנדפס בריש ספרו הענקי 'דמשק אליעזר' על הזוה"ק הנקרא בשם 'דרך הקודש'. והן לשני חלקי ספרו 'אור עינים' על ערכי הקבלה והחסידות, כל אחד עם הקדמה המיוחדת משלו, דהיינו בחלק הראשון כללים ויסודות בחכמת הקבלה, ובחלק השני כללים בענייני מוסר וחסידות ודרך ארץ. ואמרו היות שרבינו לא כתב הקדמה מיוחדת לספר הקדוש 'זקן ביתו', או שכתב ולא זכינו לזה, על כן הדפסנו הקדמתו הנפלאה שבריש ספרו 'אור עינים' חלק שני, שמדבר במילי מוסר וחסידות ודרך ארץ והנהגות ישרות ממסכת אבות.

~ ברכת הקודש ~

יש לנו להודות להשי"ת על שזיכנו לאור באורו הגדול של העומד בראש המחנה ה"ה כ"ק אדמו"ר הגה"ק מקאמרנא שליט"א אשר לא זזה דינו מתוך ידו הגדולה, וברב חסד אל כל היום עומד לנצח על מלאכת בית ה', וכל הדבר הקשה יביאו אליו, ושם עיני עין הבדולח לעבור ולתקן את כל הצריך, ולהורות נתן על כל צעד ושעל מחכמתו ותורתו אשר מלמדיו ומדריכיו על דבר אמת, הוא הגבר הוקם על, שהקים עולה של תורת רבינו הקדוש מקאמרנא בכל כתבי הקודש, ותשואות חן לו להודיע לעם סגולה אוצרות מכמני רבותינו הקדושים, ולנהלנו ברחמים מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, עוד ינובון בשיבה עתיקא דעתיקין דשנים ורעננים יהיו עד נכון ואור היום ונסו הצללים.

רבינו במפורש או ברמז.

~ הערות וביאורים ~

מדור 'הערות וביאורים', בו הוספנו הארות והערות לעורר את לב המעיין לבוא לעומק דבריו הקדושים. וגם לרבות להביא מאמרי חז"ל במילואם לתועלת הבנת הענין, שהם פותחים פתח וצוהר להבנת דבריו.

עבודה מיוחדת הושקעה במדור זה לתרגם כל מאמרי הזוהר הקדוש המובאים בספר, המביא תועלת גדולה להבין ולהשכיל בדברי קדשם של הזוהר הקדוש. נחיצות התרגום הוא, דלא כל אחד בקי בלשון הזוהר והרבה מתקשים להבין ביאור ולשון הזוהר, ולפעמים גם מדלגים עליו והוא חסרון גדול בהבנת הענין שמדבר בכאן, ובוזה שיראה התרגום ויבין לשון קדשו של הזוהר, מעתה יוכל להבין ביתר שאת את הענין שמדבר רבינו בכאן. וכן לפעמים ראה ראינו להביא גם בפירושו הגדול של רבינו 'דמשק אליעזר' על הזוה"ק, שמדבר גם מאותו ענין.

כמו כן הובא וצויין מדברי רבינו במקומות אחרים, כנודע שדברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר.

~ הגוה עפ"י כתי"ק ~

זכינו בס"ד שבה לידנו מכת"י קדשו של רבינו, מן הספר הקדוש 'זקן ביתו', חלק היה מעצם כתב יד קדשו של רבינו וחלק מכת"י המעתיק דברי רבינו, [כידוע היה לרבינו מעתיק שהעתיק מכתב יד קדשו כדי לסדרו לדפוס]. בו עמלנו רבות להגיה ולפענח נעלמים מדבריו הקדושים, וכל אלו הכנסנו במקומם במהדורה החדשה אשר לפנינו. לרבות אופנים שלימים שעדיין לא ראו אור הדפוס.

~ כותרות צד ~

לתועלת הלומדים הצבנו 'כותרות תמציתיות' בצד כל קטע וקטע. אשר כל כותרת היא סיכום ותמצית דברי רבינו באותו הקטע, במילים ספורות. הוספה החשובה הזאת מיועדת להקל על הקורא לסכם ולתמצת בקצרה את כל האמור באותו הקטע. ובכך להוסיף משנה בהירות בהבנת הספר. כמו כן, יקל לחפש כל נושא או חידוש וכיוצא הנחוץ ללומד בדברי רבינו, כאשר הכותרת מציינת לפני כל קטע וקטע מהו תוכן הנושא הנדון בו.

~ תמצית הנושאים ~

בתחילת כל אופן ואופן הובא סיכום ותמצית כל הנושאים הנדונים בדברי רבינו באותה האופן. נחיצות הוספה הזאת הוא, כאשר דרך רבינו לבאר כמה עניינים ונושאים בתוך האופן, בדרך מעיין לאותו ענין, ולעתים קרובות רואה המעיין את עצמו בלא מוצא מחמת ריבוי העניינים. על כך, ריכזנו בתחילת כל אופן ואופן סיכום כל הנושאים

עטרת החסידות

מספרי רבותינו הקדושים ז"ע

וְלֹא יָבֹאוּ לְרֵאוֹת כְּבֹלַע אֶת הַקֹּדֶשׁ וְמָתוּ: (במדבר ד כ)

זהירות התלמידים כשהצדיק בקטנות ◊ זהירות הצדיק בעת שהוא בקטנות ◊ זהירות התלמידים בעת שהצדיק בקטנות ◊ זהירות מהתנשאות בדקות וכשהוא בקטנות ◊ עבודת הצדיק כשהוא בעת הקטנות ◊ בעת שהצדיק בקטנות הוא משפיע השפעות לעמי הארץ ◊ כשהצדיק בקטנות מעלה נשמות שירדו לעומק הקליפות ◊ אין לבקש מהצדיק לומר דברי תורה כשהוא בקטנות ◊ כשהצדיק בקטנות ייסע אצל הצדיקים שימשיכו עליו אורו יתברך

זהירות התלמידים כשהצדיק בקטנות

ארבע מדות ביושבים לפני חכמים, ספוג ומשפך משמרת ונפה וכו', משמרת שמוציאה את היין וקולטת את השמרים. ונפה שמוציאה את הקמח וקולטת את הסולת (אבות ה, טו). כי לפעמים הצדיק [הוא] בקטנות, ואומר איזה דברים כפי בחינתו, והשוטה הזה תופס את דבר בטל זה וקולט אותו, ולא יבואו לראות כבלע את הקודש ומתו' (במדבר ד, כ). וזה תלמיד רשע שקולט דברים של קטנות לעשות מהם ליצנות. משל לתינוק שנותנין לו מרגליות, חוזרין ונותנין לו פת זורק את המרגליות, חוזרין ונותנין לו כלי חרס, זורק הפת ונשאר בידו חרס (אבות דרבי נתן פרק מ). ונפנה זה תלמיד צדיק, הדבר בטל מוציא אותו לחוץ, וקולט הטוב.

'נוצר חסד' אבות ה, טו

זהירות הצדיק בעת שהוא בקטנות

ואמרת אלהם לנפש לא יטמא בעמיו' (ויקרא כא, א). 'אלהם' חסר יו"ד. כי בעת הסתלקות המוחין והחיות והדביקות ומתגבר הקטנות, אזי לנפש לא יטמא בעמיו' שיהיה מעורב עם הבריות להעלותו, כי יכולין ח"ו להמשיכו אליהם ויפול ממדרגתו חלילה, וכן יזהר שלא ליפול על פניו בעת הקטנות היינו עם הכוונה הידוע.

'היכל הברכה' ויקרא דף קפח.

זהירות התלמידים בעת שהצדיק בקטנות

שמעתי ממורי (צפנת פענח פרשת בא) 'הוי זהיר בגחלתך שלא תכוח' (אבות ב, ז). כי לפעמים הצדיק הוא כמו גחלת עוממות, ועוסק בעניני עולם הזה, ובלבו אש גדול, ומייחד יחודים בעניני עולם הזה, ונקרא 'גחלת' גימטריא 'אמת'. ולפעמים מדבר איזה דבורים עם המון העם, ולפעמים בשאר ענינים לבוא להכנעה אמיתית לביטול, איהו וחיוהי חד בהון. (הקדמת תיקו"ז דף ג:). והטפש יראה זה, וילמוד לילך כל היום בלא תורה ותפלה, ולעסוק בעניני הבל ובדברים בטלים, ומזה יבוא לדבר לשון הרע על ה' ועל משיחי ח"י בן קץ הימין. ולזה מזהיר התנא 'הוי זהיר בגחלתך' בעת שהוא גחלת, לא תלמוד ממנו דברים שאינם לפי פחיתות ערכך, 'שלא תכוח' ותפול ולא תעמוד, על כן הזהר שלא תפסיק מתורה ודביקות אף רגע.

'לקט אמרי פנינים' אות יח

זהירות מהתנשאות בדקות וכשהוא בקטנות

וכן הוא בכל דור, כשרואה (הסטי"א) שהצדיק דבוק באלהיו באור פני מלך, מתגרה בו בדקות לאחוז באיזה התנשאות, או שאינו שומר עצמו לעשות דבר המותר בקדושה יתירה, ואז נופל על ידי זה לקטנות, וכשהוא בקטנות צריך שמירה יתירה לשמור עצמו ושמרתם את המצות' (שמות יב, יז), וכשחלילה אינו שומר עצמו, מביאו למרוד בו יתברך בכעס וגאווה והשתררות, והוא צדיק בעיניו, ולפעמים בעבירות חמורות רחמנא ליצלן. והכל [הוא] ע"י שאור וחמץ, גאווה וגדלות של סטרא אחרא, ולא מבחינות יוגבה לבו בדרכי השם' (דה"ב יז, ו), מגודל דביקות ואהבה ואור

שמתלהט בפניו, להמשיך רצון על כל ישראל ולבטל [את] כל הגזירות רעות, הכל ידוע למשכילים, אלא מתגאה להשתרר על הבריות ולהיות רב ורבי, ומזה יכול ליפול לתאוות רעות של נחש החיצון.

'היכל הברכה' שמות דף רב.

עבודת הצדיק כשהוא בעת הקטנות

יולערב אל תנח ידך כי אינך יודע איזה יוכשר הזה' דנוקבא 'או זה' (קהלת יא, ו). כי לפעמים כשהצדיק עובד בקטנות ובסיגופים, ויצר הרע 'הזה האיש מרגיז הארץ' (ישעיה יד, טז), רודף אחריו ומפילו לעצבות ולמחשבות לא זכות, והוא מתגבר עליו הרבה, יוכל להיות שזו [ה]עבודה עולה יותר לרצון 'הזה' מן 'זה' צדיק עליון. 'בבוקר זרע זרעך' (קהלת שם), שעובד בתענוג ובאור ובשמחה, ואפשר 'שניהם כאחד טובים', והבן היטב.

'היכל הברכה' בראשית דף רנ.

בעת שהצדיק בקטנות הוא

משפיע השפעות לעמי הארץ

ויהיתה נבלתך מאכל לכל עוף השמים ולבהמת הארץ ואין מחריד' (דברים כח, כו). נובלת שלך הקטנות והתורה והתפלה, שהם בלתי חיות והכנעה ואור, יהיה 'למאכל לכל עוף השמים' מטטרון וחילוליו, 'ולבהמת הארץ' עמי הארץ שכל חשקם ותאותם לכסף וזהו עסקי עולם הזה, והתפלות העולין ליחוד עליון אין להם שפע ותועלת מזה. אבל לפעמים כשהצדיק נופל לקטנות ולנובלת, אזי משפיע שפע גשמיות לבהמות טהורות של עמי הארץ, אשר יש להם שני סימני טהרה, 'מפרסת [פרסה]' (ויקרא יא, ג) 'פרוס לרעב לחמך' (ישעיה נח, ז), 'ועמלה גרה' שנותן גרה השקל וכסף לתלמידי חכמים שיעסקו בתורה, ואם חסר לו אחת הרי הוא בהמה טמאה ו'אין מחריד', שישתלקו כל המחרידים והמקטריגים, ואתה תשפיע כל טוב לבית ישראל.

'היכל הברכה' דברים דף קע.

כשהצדיק בקטנות מעלה

נשמות שירדו לעומק הקליפות

ולדרכינו יהיה הפירוש 'התרפית ביום צרה' (משלי כד, ז), בעת שאדם הצדיק נופל ממדרגתו הקדושה והרמה, ונתרפה אצלו העבודה, 'ביום צרה' דוחק הנפש, ואין לך צרה מזו. מהו הצרה 'צר ככחה', ידוע סוד 'אשר תמצא ידך לעשות בכחך' (קהלת ט, ז), שהוא סוד אור השכינה השופע על הצדיקים לסייע להם לאור [ה]עבודה. יעויין זוהר פנחס (דף ר"כ). ויהיה סוד 'התרפית ביום צרה' שנתרפה אצלך העבודה, 'ביום צרה', שאז 'צר ככחה' כח אור השכינה, ואתה בקטנות ובצער. אזי אני נותן לך עצה שלא תפסיק עבודתך אצלך, יהיה באיזה פנים שיהיה, על כל פנים עבוד אתה לבוראך. אם [ת]תחזק עצמך בכל יכולתך כפי הבחינה שאתה עומד, אזי תפעול בזה שירדת ממדרגתך 'הצל לקוחים למות', שתעלה כמה נשמות שירדו לעומק הקליפות.

'היכל הברכה' בראשית דף נו.

אין לבקש מהצדיק לומר דברי תורה כשהוא

בקטנות

מין אלקי הבעש"ט פירש (דגל מחנה אפרים יתרו ד"ה 'אם את הדבר'), 'אם הרב דומה למלאך יבקשו תורה' (מו"ק יז), ואמר שאין לבקש מתלמיד חכם הצדיק שיאמר תורה אם הוא אינו אומר בעצמו, כי דרך הצדיק שאינו אומר תורה אלא בבחינת המדריגה שעומד בה, ואפשר הוא כעת במדרגות הקטנות היותר שפל, ויאמר כמו שהוא עומד, ואתה תשתה ותמות, אלא אם הוא רב דומה למלאך שהוא עומד תמיד על מדרגה אחת, היינו שניטל ממנו כבר חיזו דהאי עלמא, אז תוכל לבקש תורה מפיחו שיאמר לך.

'נוצר חסד' אבות א, יא

כשהצדיק בקטנות ייסע אצל הצדיקים

שימשיכו עליו אורו יתברך

ואחר כך היו לי [לרבינו מהרי"א מקאמרנא זי"ע] כמה מדריגות גדולות של רוח הקודש גבוהות, על ידי התמדה בתורה ועבודה, ובאמת לא הבנתי [אז], שאין זה שלי, כי עדיין מעיקר העבודה הייתי רחוק.

ואחר כך התבוננתי בזה, ופרשתי את עצמי מכל וכל דברי עולם הזה. וזה היה בשנת תקפ"ג, בתחילת החורף. והיה לי חדר מיוחד, קר מאוד, שלא נתחמם אפילו פעם אחת בכל ימות החורף. והיה דרכי לישון שתי שעות במעט לעת, והשאר בתורה וגמרא ופוסקים, זוהר, כתבי מרן, כתבי הרמ"ק.

ונפלתי מכל הנ"ל, והייתי בקטנות גדול יותר משלושה חדשים, ועמדו עלי הרבה קליפות קשות ורעות, לפתות אותי, שאניח מתורת. ויותר מכולם היתה לי העצבות שהפילו עלי. ואני לבי חזק כצור, ולא נהייתי בימים אלו משום דבר, אלא מעט מים ולחם בכל יום, ולא היה לי שום תענוג מתורה ותפילה. והקור קשה מאוד, והקליפות גברו מאוד, והייתי ממש בין שני דרכים בבחירה חפשית. ועברו עלי מרורות מפיתויים אלה, יותר מר מאלף מיתות ממש.

ואחר שהתגברתי על הפיתויים הנ"ל, פתאום באמצע היום בלימוד גמרא יבמות לשם אל עולם, לקשט השכינה בכל כוחי, נפל עלי אור גדול, ונתמלא כל הבית אורה באור נפלא בהשראת השכינה. וזה לי הפעם הראשון, שטעמתי מעט מאורו יתברך באמת, בלי טעות וערוב, בתענוג נפלא ואור ערב מאוד ומאוד, לא יכילהו הרעיון. ומשם ואילך, נכנסתי בעבודת יוצר בראשית באור נפלא, בלתי שום מדרגות, וגם לא עבר עלי התגברות מהפיתויים כמאז.

ואחר כך נפלתי עוד איזה זמן, והבנתי שצריך אני ליסע אצל הצדיקים, שימשיכו עלי אורו יתברך, כי כבר יש לי כלי (ומבורר) מבורר. ונסעתי למעזיבז, אל מורי ורבי הרב הקדוש איש אלקים רבינו **אברהם יהושע העשיל [מאפטא]**.

'מגילת סתרים' אות כב - כו